

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. lapkričio 9 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendra prieglobsčio ir papildomos apsaugos politika – Direktyva 2011/95/ES – 15 straipsnis – Papildomos apsaugos suteikimo sąlygos – Atsižvelgimas į prašytojo individualią padėtį, asmenines aplinkybes ir į bendrą situaciją kilmės šalyje – Humanitarinė padėtis“

Byloje C-125/22

dėl *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Hertogenbosch* (Hagos teismas, posėdžiaujantis Hertogenbose, Nyderlandai) 2022 m. vasario 22 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2022 m. vasario 22 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

X,

Y,

6 jų nepilnamečiai vaikai

prieš

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos, teisėjai O. Spineanu-Matei, J.-C. Bonichot, S. Rodin ir L. S. Rossi (pranešėja),

generalinis advokatas P. Pikamäe,

posėdžio sekretorė A. Lamote, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2023 m. kovo 23 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Y, X ir jų šešių nepilnamečių vaikų, atstovaujamų *advocaten* S. Rafi, P. J. Schüller ir J. W. J. van den Broek,

* Proceso kalba: nyderlandų.

- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman, H. S. Gijzen, A. Hanje ir J. M. Hoogveld,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs ir M. Van Regemorter,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir A. Hoesch,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos R. Bénard, A.-L. Desjonquères ir J. Illouz,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Azéma ir F. Wilman,

susipažinęs su 2023 m. birželio 8 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9) 15 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Libijos piliečių X, Y ir jų šešių nepilnamečių vaikų ginčą su *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Teisingumo ir saugumo valstybės sekretorius, Nyderlandai) (toliau – Valstybės sekretorius) dėl to, kad jis atmetė jų tarptautinės apsaugos prašymus.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2011/95 12, 16 ir 34 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(12) pagrindinis šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus, ir užtikrinti, kad tiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtiniausios lengvatos;

<...>

(16) Šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje [toliau – Chartija]. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų bei juos lydinių šeimos narių teisę į prieglobstį, taip pat skatinti taikyti tos Chartijos 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ir 35 straipsnius, todėl direktyva turėtų būti atitinkamai įgyvendinama;

<...>

(34) būtina nustatyti bendrus kriterijus, kuriais remiantis tarptautinės apsaugos prašytojai turi būti pripažįstami galinčiais gauti papildomą apsaugą. Tie kriterijai turėtų būti grindžiami tarptautiniais išipareigojimais pagal žmogaus teisių dokumentus ir valstybių narių praktika.“

4 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Terminų apibrėžtys“ numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) tarptautinė apsauga – pabėgėlio statusas ir papildomos apsaugos statusas, kaip apibrėžta e ir g punktuose;
- b) tarptautinės apsaugos gavėjas – asmuo, kuriam suteiktas pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusas, kaip apibrėžta e ir g punktuose;

<...>

- f) papildomą apsaugą galintis gauti asmuo – trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, kuris negali būti laikomas pabėgėliu, tačiau apie kurį pagrįstai galima manyti, kad jei jis būtų grąžintas į savo kilmės šalį arba – asmens be pilietybės atveju – į šalį, kurioje yra jos ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, jam kiltų realus pavojus patirti 15 straipsnyje apibrėžtą didelę žalą, kuriam netaikomos 17 straipsnio 1 bei 2 dalys ir kuris negali arba dėl tokio pavojaus nepageidauja naudotis tos šalies apsauga;
- g) papildomos apsaugos statusas – valstybės narės pripažinimas, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra papildomą apsaugą galintis gauti asmuo;
- h) tarptautinės apsaugos prašymas – trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pateiktas prašymas dėl valstybės narės apsaugos, kuris, kaip galima suprasti, siekia pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso ir kuris aiškiai neprašo kitokios rūšies apsaugos, kuriai netaikoma ši direktyva ir kurios galima prašyti atskirai;
- i) prašytojas – trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės, pateikęs tarptautinės apsaugos prašymą, dėl kurio dar nėra priimtas galutinis sprendimas;

<...>“

5 Šios direktyvos 4 straipsnyje „Faktų ir aplinkybių vertinimas“, kuris yra jos II skyriuje „Tarptautinės apsaugos prašymų vertinimas“, nustatyta:

„1. Valstybės narės gali laikyti, kad prašytojas privalo kuo greičiau pateikti visą informaciją tarptautinės apsaugos prašymui pagrįsti. Valstybės narės pareiga – bendradarbiaujant su prašytoju įvertinti atitinkamą su prašymu susijusią informaciją.

<...>

3. Tarptautinės apsaugos prašymas vertinamas išnagrinėjus kiekvieną atvejį individualiai ir atsižvelgiant į:

- a) visus vertintinus faktus, susijusius su kilmės šalimi sprendimo priėmimo dėl prašymo metu [sprendimo dėl prašymo priėmimo metu] <...>;
- b) atitinkamus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentus, įskaitant informaciją apie tai, ar prašytojas patyrė ar gali patirti persekiojimą arba didelę žalą;
- c) prašytojo individualią padėtį ir asmenines aplinkybes, įskaitant tokius veiksnius kaip antai biografijos faktai, lytis ir amžius, kad pagal prašytojo asmenines aplinkybes būtų įvertinta, ar prieš jį vykdyti ar galimai vykdyti veiksmai galėtų būti laikomi persekiojimu arba didele žala;

<...>

4. Tai, kad prašytojas jau buvo persekiojamas ar jam buvo padaryta didelė žala arba buvo tiesiogiai grasinama persekioti ar padaryti didelę žalą, yra rimtas visiškai pagrįstos prašytojo persekiojimo baimės ar realaus pavojaus patirti didelę žalą požymis, nebent yra tinkamų priežasčių manyti, kad toks persekiojimas nepasikartos ar didelė žala nebus padaryta dar kartą.

5. Kai valstybės narės taiko principą, pagal kurį prašytojas privalo pagrįsti tarptautinės apsaugos prašymą, ir kai prašytojo pareiškimų faktai nepagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, tokių faktų nereikia patvirtinti, jei įvykdomos šios sąlygos:

- a) prašytojas realiai stengėsi pagrįsti savo prašymą;
- b) pateikta visa prašytojo turima informacija ir tinkamai paaiškinta, kodėl nepateikta kita svarbi informacija;
- c) prašytojo pareiškimai yra nuoseklūs ir patikimi bei neprieštarauja turimai specifinei ir bendrai informacijai, susijusiai su prašytojo atveju;
- d) prašytojas paprašė tarptautinės apsaugos kiek įmanoma anksčiau, nebent jis gali nurodyti tinkamą priežastį, dėl ko to nepadarė; ir
- e) yra nustatyta, kad prašytojas bendrai yra patikimas.“

6. Tos pačios direktyvos 8 straipsnio „Vidaus apsauga“ 2 dalis suformuluota taip:

„Nagrinėdamos, ar prašytojas patiria visiškai pagrįstą persekiojimo baimę ar realų didelės žalos pavojų arba turi galimybę naudotis apsauga nuo persekiojimo ar didelės žalos kilmės šalies dalyje, kaip nurodyta 1 dalyje, valstybės narės, priimdamos sprendimą dėl prašymo, atsižvelgia į bendrąsias toje šalies dalyje esančias aplinkybes ir į asmenines prašytojo aplinkybes, kaip nurodyta 4 straipsnyje. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad iš atitinkamų šaltinių, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų pabėgėlių reikalų vyriausiojo komisaro ir Europos prieglobsčio paramos biuro, būtų gaunama tiksli naujausia informacija.“

- 7 Direktyvos 2011/95 15 straipsnyje „Didelė žala“, kuris yra įtrauktas į jos V skyrių „Reikalavimai, taikomi priskyrimui prie papildomą apsaugą galinčių gauti asmenų“, nurodyta:

„Didelė žala yra:

- a) mirties bausmė ar egzekucija arba
- b) prašytojo kankinimas, nežmoniškas ar žeminamas elgesys arba baudimas kilmės šalyje, arba
- c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui, kylanti dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.“

- 8 Šios direktyvos 18 straipsnyje „Papildomos apsaugos statuso suteikimas“ numatyta:

„Valstybės narės suteikia papildomos apsaugos statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, galinčiam gauti papildomą apsaugą pagal II ir V skyrius.“

Nyderlandų teisė

- 9 Pagrindinėje byloje nagrinėjamam ginčui taikytinos redakcijos 2000 m. lapkričio 23 d. *Vreemdelingenwet 2000* (2000 m. Užsieniečių įstatymas) (*Stb.*, Nr. 495, 2000,) 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Terminuotas leidimas gyventi šalyje <...> gali būti išduodamas užsieniečiui, kuris:

- a) turi pabėgėlio statusą arba
- b) įrodo, jog turi pagrįstų priežasčių manyti, kad išsiuntus jam kiltų realus pavojus patirti didelę žalą, kuri yra:
 - 1°. mirties bausmės paskyrimas arba įvykdymas;
 - 2°. kankinimas, nežmoniškas ar žeminamas elgesys arba baudimas; arba
 - 3°. rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui, kylanti dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 10 2018 m. sausio 28 d. sutuoktiniai X ir Y, turintys Libijos pilietybę, taip pat savo šešių nepilnamečių vaikų vardu pateikė Valstybės sekretoriui tarptautinės apsaugos prašymus, teigdami, kad, jeigu būtų grąžinti į Libiją, jiems kiltų realus pavojus patirti „didelę žalą“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b ir (arba) c punktus.
- 11 Grįsdami tarptautinės apsaugos prašymus X ir Y nurodė faktines aplinkybes, susijusias tiek su jų asmenine padėtimi, tiek su bendra situacija jų kilmės šalyje, be kita ko, su bendru smurto lygiu Libijoje ir dėl to susidariusia humanitarine padėtimi.
- 12 Konkrečiau kalbant, X pareiškė, kad nuo 2012 m. iki 2017 m. birželio mėn. Tripolyje (Libija) dirbo aukšto rango politikų, be kita ko, dviejų ministrų pirmininkų, vieno ministro pirmininko pavaduotojo ir kelių ministrų asmens sargybiniu. Jis teigia, kad ne savo darbo laiku nukentėjo per šaudynes, per kurias jam buvo pataikyta į galvą ir kulkos fragmentas įstrigo jo kairiajame skruoste;

vėliau per telefoninius pokalbius, vykusius praėjus penkiems mėnesiams ir vieniems ar dviem metams po šių šaudynių, jam buvo grasinta mirtimi. X įtaria, kas galėtų būti asmuo, atsakingas už šiuos veiksmus, tačiau negali to įrodyti. Be to, X nurodė, kad jo brolis jam pranešė, jog nereguliariosios karinės pajėgos bandė užgrobti žemės sklypą, kurį jis paveldėjo iš savo tėvo, ir grasino nužudyti bet kurį tam prieštaraujantį asmenį. Galiausiai X pareiškė, kad išvyko iš Libijos ir dėl sunkių gyvenimo sąlygų Tripolyje, be kita ko, dėl kuro, geriamojo vandens ir elektros energijos trūkumo. Savo ruožtu Y savo tarptautinės apsaugos prašymą grindė baime, kylančia dėl X asmeninės patirties ir bendros nesaugumo situacijos Libijoje, dėl kurios jai taip pat kilo sveikatos problemų.

- 13 Atskirais 2020 m. gruodžio 24 d. sprendimais Valstybės sekretorius atmetė X ir Y pateiktus tarptautinės apsaugos prašymus kaip nepagrįstus. Pirma, jis padarė išvadą, kad prašytojams nekyla realaus pavojaus patirti „didelę žalą“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punktą. Jis manė, kad abu nurodyti grasinimai nebuvo įtikinami ir kad X neįrodė, jog šaudynės, per kurias jis nukentėjo, buvo nukreiptos konkrečiai prieš jį arba kad buvo ryšys tarp šio smurto ir jo, kaip aukšto rango politikų asmens sargybinio, profesinės veiklos. Antra, Valstybės sekretorius nusprendė, kad turi identifikuoti pavojaus grupes ir nustatyti, ar egzistuoja tokia pavojaus situacija, kokia numatyta šios direktyvos 15 straipsnio c punkte. Jis manė, kad nebūtina vertinti bendros saugumo situacijos Libijoje, todėl padarė išvadą, kad prašytojai taip pat neturėjo baimintis, kad jiems bus padaryta didelė žala, kaip tai suprantama pagal antrąją nuostatą.
- 14 X ir Y apskundė šiuos sprendimus *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats's-Hertogenbosch* (Hagos teismas, posėdžiaujantis Hertogenbose, Nyderlandai).
- 15 Visų pirma šis teismas pabrėžia, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami tarptautinės apsaugos prašymai pagrįsti tiek individualiomis, tiek asmeninėmis ieškovų aplinkybėmis, tiek nuoroda į visuotinio smurto situaciją ir humanitarinę padėtį, susidariusią dėl šio smurto kilmės šalyje. Vis dėlto jis pažymi, kad neatrodo, jog dėl tokių nurodytų aplinkybių, vertinamų atskirai, būtų pasiektas didelės žalos individualizavimo laipsnis ir nesirenkamojo smurto sunkumo riba, kurių reikalaujama norint pasinaudoti papildoma apsauga, suteikiama atitinkamai pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punktą ir 15 straipsnio c punktą.
- 16 Taigi, minėto teismo teigimu, kyla klausimas, ar šios direktyvos 15 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad šiame 15 straipsnyje nurodyti didelės žalos atvejai turi būti vertinami griežtai atskirai, todėl prašytojo nurodyti faktai ir aplinkybės yra svarbūs tik siekiant pagrįsti vienos iš šių didelės žalos atvejų baimę, ar, atvirkščiai, reikia visapusiškai bendrai įvertinti visą reikšmingą informaciją, susijusią tiek su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, tiek su bendra situacija kilmės šalyje, prieš nustatant, kokią didelę žalą galima pagrįsti šiais faktais ir aplinkybėmis.
- 17 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad vertinimo, ar egzistuoja realus didelės žalos pavojus, atskaitos taškas yra prašytojo apsaugos poreikis ir kad pirmasis Direktyvos 2011/95 15 straipsnio aiškinimas, kaip aprašyta pirmesniame punkte, lemia pagal šią nuostatą teikiamos apsaugos spragą, dėl kurios joje numatyta papildomos apsaugos sistema tampa neveiksminga. Antrasis šio 15 straipsnio aiškinimas, apibendrintas pirmesniame punkte, savo ruožtu atitinka šios direktyvos struktūrą ir ja siekiamus tikslus, taip pat Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją dėl 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK), į kurią reikia atsižvelgti aiškinant Chartijos 4 straipsnį pagal jos 52 straipsnio 3 dalį.

- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat Teisingumo Teismo prašo patikslinti, kaip, atliekant vertinimą pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punktą, reikia atsižvelgti į su prašytojo asmenine padėtimi susijusias priežastis, išvardytas 2009 m. vasario 17 d. Sprendime *Elgafaji* (C-465/07, EU:C:2009:94). Šiomis aplinkybėmis šis teismas pageidauja, be kita ko, kad Teisingumo Teismas paaiškintų, ar atsižvelgimas į tarptautinės apsaugos prašytojo individualią padėtį ir asmenines aplinkybes apima daugiau nei „individualizavimo“ reikalavimą, kaip jis suformuluotas 2008 m. liepos 17 d. EŽTT sprendime *N. A. prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, 115 punktas), ar individualios aplinkybės, be paprasto fakto, kad prašytojas yra kilęs iš teritorijos, kurioje pasitaiko „itin kraštutinių bendro smurto atvejų“, kaip tai suprantama pagal minėtą sprendimą, gali pagrįsti realų pavojų patirti „didelės žalos“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.
- 19 Jei atsakymas būtų teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo nurodyti, ar reikia atsižvelgti, pirma, į asmeninius veiksnius arba į pavojų tapti „nusikalstamo smurto auka“, kylantį nesirenkamojo smurto metu, ir, antra, į individualias ne asmenines aplinkybes, kaip antai vertinimą tam tikra profesija ir (arba) vietą, kur ja verčiamasi, arba į tai, kad reikia vykti į vietas, siekiant gauti pagrindines paslaugas.
- 20 Šis teismas taip pat siekia išsiaiškinti, kaip turi būti atsižvelgiama į Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punkte nurodytą nesirenkamojo smurto lygį prašytojo kilmės šalyje vertinant, ar egzistuoja didelė žala, kaip tai suprantama pagal šio 15 straipsnio a ir b punktus. Konkrečiai kalbant, jis siekia sužinoti, ar 2009 m. vasario 17 d. Sprendime *Elgafaji* (C-465/07, EU:C:2009:94, 39 punktas) suformuotoje jurisprudencijoje nustatyta atvirkštinė koreliacija tarp prašytojo gebėjimo įrodyti, kad jam daromas konkretus poveikis dėl su jo asmenine padėtimi susijusių aplinkybių, ir nesirenkamojo smurto laipsnio, kurio reikalaujama tam, kad jam būtų suteikta papildoma apsauga, taikytina ir vertinant minėto 15 straipsnio b punkte nurodytą didelę žalą, kai prašytojo kilmės šalyje esama aukšto bendro smurto lygio, tačiau vien jo nepakanka papildomos apsaugos suteikimui pateisinti.
- 21 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar vertinant papildomos apsaugos prašymą reikia atsižvelgti – ir kokiomis sąlygomis – į humanitarinę padėtį, kuri, priešingai nei byloje, kurioje priimtas 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimas *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452), yra tiesioginė ar netiesioginė subjekto smurto veiksmų, įvykdytų tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu, pasekmė ir dėl kurios gali būti pažeisti Chartijos 1, 4 straipsniai ir 19 straipsnio 2 dalis. Šiuo klausimu tas teismas patikslina, kad remiasi tiek humanitarine padėtimi, kurią sąmoningai sukūrė didelę žalą padaręs subjektas, tiek humanitarine padėtimi, susidariusia dėl abejingo tokio subjekto požiūrio į ginkluoto konflikto pasekmes civiliams gyventojams.
- 22 Šiomis aplinkybėmis *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch* (Hagos teismas, posėdžiaujantis Hertogenbose) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Direktyvos [2011/95] 15 straipsnis, siejamas su šios direktyvos 2 straipsnio g punktu ir 4 straipsniu, taip pat su [Chartijos] 4 straipsniu ir 19 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad sprendžiant, ar prašytojui reikalinga papildoma apsauga, visada pirmiausia turi būti visapusiškai ir atsižvelgiant į tarpusavio sąsajas išnagrinėta ir įvertinta visa reikšminga informacija, susijusi tiek su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, tiek su bendra situacija kilmės šalyje, ir tik tada vertinama, kokia didelė žala, dėl kurios baiminamasi, gali būti pagrįsta šia informacija?

2. Jei Teisingumo Teismas į pirmąjį klausimą atsakytų neigiamai, ar prašytojo individualios padėties ir asmeninių aplinkybių vertinimas pagal [Direktyvos 2011/95] 15 straipsnio c punktą, į kurį remiantis Teisingumo Teismo jau pateiktu išaiškinimu tokiais atvejais būtina atsižvelgti, yra išsamesnis nei tikrinimas pagal individualizavimo reikalavimą, kaip jis suprantamas pagal [2008 m. liepos 17 d.] [EŽTT] sprendimą *N. A. prieš Jungtinę Karalystę* [(CE:ECHR:2008:0717)UD002590407)]? Ar į šią informaciją galima atsižvelgti vertinant tą patį prašymą dėl papildomos apsaugos ir pagal [Direktyvos 2011/95] 15 straipsnio b punktą, taip pat pagal šios direktyvos 15 straipsnio c punktą?
 3. Ar Direktyvos [2011/95] 15 straipsnį reikia aiškinti taip, kad vertinant papildomos apsaugos poreikį turi būti taikoma vadinamoji slankioji skalė, dėl kurios Teisingumo Teismas jau yra išaiškinęs, kad ją reikia taikyti vertinant tariamą didelės žalos baimę, kaip ji suprantama pagal [šios direktyvos] 15 straipsnio c punktą, taip pat tariamą didelės žalos baimę, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 15 straipsnio b punktą?
 4. Ar [Direktyvos 2011/95] 15 straipsnis, siejamas su [Chartijos] 1 ir 4 straipsniais bei 19 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad vertinant, ar prašytojui būtina papildoma apsauga, reikia atsižvelgti į humanitarinę padėtį, kuri yra (ne)tiesioginė didelę žalą padariusio subjekto veiksmų ir (arba) neveikimo pasekmė?
- 23 2022 m. balandžio 8 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu šios bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas pagal Procedūros reglamento 55 straipsnio 1 dalies b punktą, kol bus priimtas galutinis sprendimas byloje *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)* (C-579/20).
- 24 Atsiėmus prašymą priimti prejudicinį sprendimą toje byloje ir jį išbraukus iš registro 2022 m. gegužės 18 d. Nutartimi *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)* (C-579/20, EU:C:2022:416), 2022 m. gegužės 20 d. procesas šioje byloje buvo atnaujintas.

Prašymas taikyti pagreitintą procedūrą

- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė, kad šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą būtų nagrinėjamas pagal pagreitintą procedūrą pagal Procedūros reglamento 105 straipsnį.
- 26 Grįsdamas savo prašymą šis teismas iš esmės nurodė, kad nors ieškovai šalyje gyvena teisėtai, kol jis priims galutinį sprendimą pagrindinėje byloje, X ir Y nepilnamečių vaikų padėtis yra nesaugi. Šiuo klausimu minėtas teismas nurodė, kad penkiems iš šešių X ir Y nepilnamečių vaikų nuo 2020 m. balandžio 22 d. buvo teikiama pedagoginė pagalba ir kad šių vaikų vystymuisi kilo didelė grėsmė; jie auga esant pavojingoms ir nestabilioms su švietimu susijusioms aplinkybėms, kuriomis jie buvo smurto liudininkai ir aukos, taip pat kenčia dėl emocinės ir fizinės atskirties. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžė, kad, X ir Y teigimu, aptariamas nesaugumo aplinkybės taip pat lemia pagrindinėje byloje nagrinėjamos procedūros trukmę ir netikrumas dėl jos baigties.

- 27 Procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo prašymu arba išimties tvarka savo iniciatyva Teisingumo Teismo pirmininkas, išklauses teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, gali nuspręsti nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal pagreitintą procedūrą, nukrypstant nuo šio reglamento nuostatų, jeigu dėl bylos pobūdžio reikia, kad ji būtų greitai išnagrinėta.
- 28 Nagrinėjamu atveju 2022 m. gegužės 20 d. Teisingumo Teismo pirmininkas, išklauses teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, nusprendė atmesti šio sprendimo 25 punkte nurodytą prašymą.
- 29 Reikia priminti, kad pagreitinta procedūra yra procesinė priemonė, skirta reaguoti į ypatingą nepaprastąją padėtį (2023 m. liepos 13 d. Sprendimo *Azienda Ospedale-Università di Padova*, C-765/21, EU:C:2023:566, 26 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 30 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė visos informacijos, leidžiančios įvertinti, ar egzistuoja tokia ypatingą nepaprastoji padėtis, ir, be kita ko, kokia rizika kiltų, jei ši byla būtų nagrinėjama pagal įprastą procedūrą. Nors šis teismas nurodė pavojų X ir Y nepilnamečių vaikų raidai, susijusį su jų šeiminiėmis, socialinėmis ir švietimo aplinkybėmis, vis dėlto jis neįrodė, kad yra ryšys tarp proceso Teisingumo Teisme trukmės ir užsitęsios šių vaikų nesaugumo padėties. Be to, minėtas teismas taip pat nenurodė priežasčių, dėl kurių pagreitinotos procedūros taikymas šioje byloje leistų išvengti tokios rizikos arba išspręstų tokia nesaugumo padėtį, nes vien minėtų vaikų teisinis netikrumas dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos procedūros baigties negali pateisinti pagreitinotos procedūros taikymo (šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 27 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutarties S., C-283/16, EU:C:2016:482, 11 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 31 Be to, nors tai savaime neturi lemiamos reikšmės, aplinkybė, kad nuo ieškovų tarptautinės apsaugos prašymų pateikimo ir Valstybės sekretoriaus sprendimų atmesti šiuos prašymus priėmimo iki šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo praėjo daug laiko, nereiškia, kad reikia priimti nutartį, pagal kurią šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą būtų priimtas taikant pagreitintą procedūrą (šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 27 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutarties S., C-283/16, EU:C:2016:482, 12 punktą).

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos

- 32 Prieš atsakant į pateiktus klausimus pirmiausia reikia priminti, jog atsižvelgiant į tai, kad Direktyva 2011/95 buvo priimta visų pirma remiantis SESV 78 straipsnio 2 dalies b punktu, ja, be kita ko, siekiama nustatyti vienodą papildomos apsaugos sistemą. Kaip matyti iš šios direktyvos 12 ir 34 konstatuojamųjų dalių, vienas iš šios direktyvos pagrindinių tikslų – užtikrinti, kad valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, nustatymo kriterijus, suteikdamos jiems atitinkamą statusą (šiuo klausimu žr. 2019 m. gegužės 23 d. Sprendimo *Bilali*, C-720/17, EU:C:2019:448, 35 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)*, C-901/19, EU:C:2021:472, 22 ir 34 punktus).
- 33 Šiuo aspektu iš Direktyvos 2011/95 18 straipsnio, siejamo su šios direktyvos 2 straipsnio f punkte pateikta sąvokos „papildomą apsaugą galintis gauti asmuo“ apibrėžtimi ir 2 straipsnio g punkte pateikta sąvokos „papildomos apsaugos statusas“ apibrėžtimi, taip pat matyti, kad šioje

direktyvoje numatytas papildomos apsaugos statusas iš esmės turi būti suteikiamas kiekvienam trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, kuriam, jeigu jis būtų grąžintas į savo kilmės šalį arba į šalį, kurioje yra jo įprastinė gyvenamoji vieta, kiltų realus pavojus patirti minėtos direktyvos 15 straipsnyje apibrėžtą didelę žalą (žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)*, C-901/19, EU:C:2021:472, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 34 Galiausiai Direktyva 2011/95 nuo 2013 m. gruodžio 21 d. panaikino ir pakeitė 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvą 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, 2004, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96). Kadangi dėl šio teisės normos pakeitimo nepakito nei papildomos apsaugos suteikimo teisinė tvarka, nei atitinkamų nuostatų numeracija, jurisprudencija dėl Direktyvos 2004/83 yra svarbi aiškinant Direktyvą 2011/95. Konkrečiai kalbant, kadangi Direktyvos 2011/95 15 straipsnio formuluotė yra visiškai tapati Direktyvos 2004/83 15 straipsnio formuluotei, su pastarąja nuostata susijusi jurisprudencija yra taikytina aiškinant pirmąją nuostatą (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)*, C-901/19, EU:C:2021:472, 24 punktą).

Dėl pirmojo klausimo

- 35 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2011/95 15 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad siekdama nustatyti, ar tarptautinės apsaugos prašytojui gali būti suteikta papildoma apsauga, kompetentinga nacionalinė institucija turi išnagrinėti visą reikšmingą informaciją, susijusią tiek su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, tiek su bendra situacija kilmės šalyje, prieš nustatydama didelės žalos, kurią šios aplinkybės galbūt leidžia pagrįsti, rūšį.
- 36 Pirma, reikia pažymėti, kad šiame 15 straipsnyje numatytos trys „didelės žalos“, kuria galima pateisinti papildomos apsaugos suteikimą asmeniui, kuriam, jei būtų grąžintas į savo kilmės šalį arba jo įprastinės gyvenamosios vietos šalį, kiltų realus pavojus ją patirti, rūšys.
- 37 Pirma, dėl minėto 15 straipsnio nurodytų pagrindų, t. y. kiek tai susiję su a punkte numatytu „mirties bausmės ar egzekucijos“ pavojumi ir b punkte nurodytu „kankinimo ar nežmoniško elgesio“ pavojumi, pažymėtina, kad ši „didelė žala“ apima situacijas, kai papildomos apsaugos prašytojui kyla konkretus pavojus patirti konkrečios rūšies žalą, nulemiančią aiškaus individualizavimo laipsnį (2009 m. vasario 17 d. Sprendimo *Elgafaji*, C-465/07, EU:C:2009:94, 32 ir 38 punktai ir 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)*, C-901/19, EU:C:2021:472, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 38 Darytina išvada, kad papildomos apsaugos suteikimas pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio a ir b punktus reiškia, jog yra svarių ir neginčijamų priežasčių manyti, kad, jei prašytojas būtų grąžintas į savo kilmės šalį arba šalį, kurioje yra jo įprastinė gyvenamoji vieta, jam konkrečiai ir individualiai grėstų realus pavojus, kad bus skirta mirties bausmė ir ji įvykdyta, jis bus kankinamas arba patirs nežmonišką ar žeminamą elgesį arba baudimą.

- 39 Atsižvelgiant į tai, vertinant tokio pavojaus buvimą taip pat reikia išnagrinėti aspektus, susijusius su bendra situacija atitinkamoje šalyje, be kita ko, susijusius su bendru smurto ir nesaugumo lygiu šioje šalyje. Toks bendras kontekstas leidžia tiksliau įvertinti, kiek prašytojui iš tikrųjų kyla pavojus patirti didelę žalą, apibrėžtą Direktyvos 2011/95 15 straipsnio a arba b punktuose.
- 40 Antra, dėl šios direktyvos 15 straipsnio c punkte apibrėžtos žalos, kurią sudaro „rimta ir asmeninė grėsmė <...> [prašytojo] asmeniui“, reikia pažymėti, kad ši nuostata apima „bendresnio pobūdžio“ žalos pavojų, nei nurodytas to paties straipsnio a ir b punktuose. Taigi pirma minėtoje nuostatoje veikia numatyta apskritai „<...> grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui“, o ne konkretus smurtas. Be to, ši grėsmė būdinga bendrai ginkluoto konflikto situacijai, kurioje naudojamas „nesirenkamasis smurtas“, o tai reiškia, kad jis gali būti nukreiptas prieš asmenis, neatsižvelgiant į jų asmeninę padėtį, kai toks smurtas pasiekia tokį didelį mastą, kad yra pagrįstų priežasčių manyti, kad, jei civilis būtų grąžintas į atitinkamą šalį arba prireikus į atitinkamą regioną, vien dėl buvimo šioje teritorijoje jam kiltų realus pavojus patirti minėtą grėsmę (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)*, C-901/19, EU:C:2021:472, 26 ir 28 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 41 Darytina išvada, kad, esant išimtinai situacijai, kaip antai aprašytai šio sprendimo pirmesniame punkte, nustatant, ar kyla „rimta ir asmeninė grėsmė“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punktą, nekeliamas sąlyga, kad papildomos apsaugos prašytojas įrodytų, jog grėsmė jam kyla būtent dėl su asmenine padėtimi susijusių priežasčių (šiuo klausimu žr. 2009 m. vasario 17 d. Sprendimo *Elgafaji*, C-465/07, EU:C:2009:94, 43 punktą ir 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)*, C-901/19, EU:C:2021:472, 27 punktą).
- 42 Vis dėlto kitomis, ne tokiomis išimtinėmis situacijomis, informacija, susijusi su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, yra svarbi. Taigi kuo labiau prašytojas gebės įrodyti, jog pavojus jam kyla konkrečiai dėl su jo asmeninėmis aplinkybėmis susijusių priežasčių, tuo mažesnis nesirenkamojo smurto laipsnis būtinas, kad jam būtų suteikta papildoma apsauga pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punktą (šiuo klausimu žr. 2009 m. vasario 17 d. Sprendimo *Elgafaji*, C-465/07, EU:C:2009:94, 39 punktą ir 2014 m. sausio 30 d. Sprendimo *Diakité*, C-285/12, EU:C:2014:39, 31 punktą).
- 43 Darytina išvada, kad Direktyvos 2011/95 15 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad tiek informacija, susijusi su bendra situacija kilmės šalyje, be kita ko, su bendru smurto ir nesaugumo lygiu šioje šalyje, tiek informacija, susijusi su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, gali būti reikšminga kompetentingai nacionalinei institucijai vertinant bet kokią papildomos apsaugos prašymą, neatsižvelgiant į konkrečią didelės žalos rūšį, kaip tai suprantama pagal šį 15 straipsnį, kuri yra tokio vertinimo dalykas.
- 44 Šiuo klausimu taip pat svarbu pažymėti, kad nors kiekviena Direktyvos 2011/95 15 straipsnio a–c punktuose nurodyta didelės žalos rūšis yra savarankiškas papildomos apsaugos pripažinimo pagrindas, kurio sąlygos turi būti visiškai įvykdytos, kad ši apsauga būtų suteikta, vis dėlto, kaip savo išvados 30, 40 ir 41 punktuose iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, šiuo straipsniu nenustatoma šių skirtingų didelės žalos rūšių hierarchija ir nenustatyta jokia tvarka vertinant, ar yra realus pavojus patirti vieną iš šių didelės žalos rūšių. Iš tiesų, viena vertus, iš to paties tarptautinės apsaugos prašymo gali būti matyti, kad yra pavojus, jog prašytojui grįžus į savo kilmės šalį arba šalį, kurioje buvo jo įprastinė gyvenamoji vieta, kyla grėsmė patirti kelių rūšių didelę žalą. Kita vertus, ta pati aplinkybė gali patvirtinti, kad egzistuoja realus pavojus patirti šią didelę žalą.

- 45 Antra, šio sprendimo 43 punkte nurodytą Direktyvos 2011/95 15 straipsnio aiškinimą patvirtina normatyvinis kontekstas, kuriame šis 15 straipsnis įtvirtintas.
- 46 Šiuo klausimu visų pirma iš šios direktyvos 4 straipsnio, esančio jos II skyriuje „Tarptautinės apsaugos prašymų vertinimas“, ir atitinkamai taikomo tiek prašymams suteikti pabėgėlio statusą, tiek prašymams suteikti papildomą apsaugą, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą, matyti, kad faktai ir aplinkybės, kuriais grindžiamas tarptautinės apsaugos prašymas, vertinami dviem atskirais etapais. Pirmasis etapas susijęs su faktinių aplinkybių, kurios gali būti prašymą pagrindžiantys įrodymai, nustatymu, o antrasis etapas – su šių aplinkybių teisiniu įvertinimu, kai priimamas sprendimas, ar, atsižvelgiant į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, yra įvykdyti tos pačios direktyvos 15 straipsnyje numatyti materialiniai tarptautinės apsaugos suteikimo reikalavimai (šiuo klausimu žr. 2022 m. kovo 3 d. Sprendimo *Secretary of State for the Home Department (Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas)*, C-349/20, EU:C:2022:151, 63 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 47 Nors pagal Direktyvos 2011/95 4 straipsnio 1 dalį valstybės narės gali reikalauti, kad prašytojas per pirmąjį iš šių etapų kuo greičiau pateiktų visą informaciją, kurios reikia jo apsaugos prašymui pagrįsti, vis dėlto valstybių narių valdžios institucijos prireikus turi aktyviai su juo bendradarbiauti, kad nustatytų ir papildytų atitinkamą su prašymu susijusią informaciją, nes šioms institucijoms taip pat dažnai gali būti paprasčiau nei prašytojui gauti tam tikrus dokumentus ir su jais susipažinti (šiuo klausimu žr. 2022 m. kovo 3 d. Sprendimo *Secretary of State for the Home Department (Iš Palestinos kilusio asmens be pilietybės pabėgėlio statusas)*, C-349/20, EU:C:2022:151, 64 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), turint omenyje, kad, kai tam tikri prašytojo pareiškimų aspektai nėra pagrįsti dokumentais ar kitais įrodymais, šių aspektų nereikia patvirtinti, jeigu įvykdytos šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalies a–e punktuose nustatytos kumuliacinės sąlygos (2014 m. gruodžio 2 d. Sprendimo *A ir kt.*, C-148/13–C-150/13, EU:C:2014:2406, 58 punktas).
- 48 Taigi, kaip savo išvados 34 ir 41 punktuose nurodė generalinis advokatas, nacionalinė institucija, atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo vertinimą, per pirmąjį šio vertinimo etapą turi išnagrinėti visas reikšmingas nagrinėjamo atvejo faktines aplinkybes, kurios gali būti laikomos įrodymais, ir tik tada antrajame minėto vertinimo etape nustatyti, kokios rūšies didelę žalą, kaip apibrėžta šios direktyvos 15 straipsnyje, šiais įrodymais galima pagrįsti, tačiau ji negali atmesti įrodymų, kurie potencialiai reikšmingi vertinant šį prašymą, remdamasi vien tuo, kad prašytojas juos nurodė grįsdamas tik vienos rūšies didelę žalą, apibrėžtą šiame 15 straipsnyje.
- 49 Be to, iš minėtos direktyvos 4 straipsnio 3 dalies matyti, kad tarp reikšmingos informacijos, į kurią ši institucija turi atsižvelgti vertindama kiekvieną tarptautinės apsaugos prašymą, be kita ko, yra „vis[i] <...> fakt[ai], susij[ę] su kilmės šalimi“, kaip tai suprantama pagal šios nuostatos a punktą, ir „prašytojo individual[i] padėt[is] ir asmenin[ės] aplinkyb[ės]“, kaip tai suprantama pagal jos c punktą.
- 50 Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad net jei tarptautinės apsaugos prašyme, pateiktame pagal tos pačios direktyvos 15 straipsnio c punktą, nenurodomos su prašytojo padėtimi susijusi informacija, iš jos 4 straipsnio 3 dalies matyti, kad toks prašymas turi būti vertinamas individualiai, siekiant atsižvelgti į įvairią šioje nuostatoje nurodytą informaciją, visapusiškai atsižvelgiant į visas reikšmingas konkretaus atvejo aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)*, C-901/19, EU:C:2021:472, 40 ir 41 punktus).

- 51 Be to, pagal Direktyvos 2011/95 4 straipsnio 4 dalį tai, kad prašytojas jau buvo persekiojamas ar jam padaryta didelė žala arba buvo tiesiogiai grasinama persekioti ar padaryti didelę žalą, yra rimtas visiškai pagrįstos prašytojo persekiojimo baimės ar realaus pavojaus patirti didelę žalą požymis, todėl į šias su prašytojo asmenine padėtimi susijusias aplinkybes visuomet turi būti atsižvelgiama vertinant, ar egzistuoja realus pavojus patirti didelę žalą, kaip apibrėžta tos pačios direktyvos 15 straipsnyje, kad ir kokia ji būtų.
- 52 Galiausiai reikalavimas vertinti tarptautinės apsaugos prašymą atsižvelgiant į visą reikšmingą informaciją, be kita ko, apie kurią priminta šio sprendimo 49 punkte, ir šiuo tikslu aktyviai bendradarbiauti su prašytoju patvirtintas šios direktyvos 8 straipsnio 2 dalyje (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimo M., C-277/11, EU:C:2012:744, 67 punktą), nes ja kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos, nagrinėdamos, ar tarptautinės apsaugos prašytojas turi teisę gauti apsaugą nuo, be kita ko, bet kokios rūšies didelės žalos kilmės šalies dalyje, pagal šios nuostatos 1 dalį įpareigojamos atsižvelgti tiek į šioje šalies dalyje esančias bendrąsias sąlygas, tiek į asmeninę prašytojo padėtį.
- 53 Galiausiai, trečia, šio sprendimo 43 ir 48 punktuose pateiktas Direktyvos 2011/95 15 straipsnio aiškinimas atitinka šia direktyva siekiamus tikslus, primintus šio sprendimo 32 punkte. Iš tiesų tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimas, kai neatsižvelgiama į visas reikšmingas konkretaus atvejo aplinkybes ir, be kita ko, į visą šios direktyvos 4 straipsnio 3 dalyje nurodytą informaciją, prieš nustatant 15 straipsnyje apibrėžtą didelės žalos rūšį, kurią ši informacija galėtų pagrįsti, lemtų minėtoje direktyvoje valstybėms narėms nustatytos pareigos nustatyti asmenis, kuriems tikrai reikia šios apsaugos, pažeidimą (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 10 d. Sprendimo *Bundesrepublik Deutschland (Sąvoka „rimta ir asmeninė grėsmė“)*, C-901/19, EU:C:2021:472, 44 punktą).
- 54 Be to, toks aiškinimas atitinka Chartijos 4 straipsnį ir 19 straipsnio 2 dalį, kurie atitinkamai susiję su kankinimo ir nežmoniško ar žeminamo elgesio arba baudimo draudimu, taip pat su apsauga perkėlimo, išsiuntimo ar išdavimo atveju, kuriuos nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Vis dėlto šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nors šiomis nuostatomis garantuojamų pagrindinių teisių turi būti paisoma įgyvendinant Direktyvą 2011/95, taigi ir vertinant papildomos apsaugos prašymus pagal jos 15 straipsnį, minėtose nuostatose, kiek tai susiję su atsakymu į nagrinėjamą prejudicinį klausimą, nepateikiama konkrečių papildomų paaiškinimų dėl reikalavimo atliekant tokį vertinimą sistemingai nagrinėti visą reikšmingą informaciją, susijusią tiek su prašytojo individualia padėtimi, tiek su jo asmeninėmis aplinkybėmis, tiek su bendra situacija kilmės šalyje (šiuo klausimu pagal analogiją žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Alheto*, C-585/16, EU:C:2018:584, 129 punktą ir 2018 m. spalio 4 d. Sprendimo *Ahmedbekova*, C-652/16, EU:C:2018:801, 64 punktą).
- 55 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2011/95 15 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad siekdama nustatyti, ar tarptautinės apsaugos prašytojui gali būti suteikta papildoma apsauga, kompetentinga nacionalinė institucija turi išnagrinėti visą reikšmingą informaciją, susijusią tiek su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, tiek su bendra situacija kilmės šalyje, prieš nustatydama didelės žalos, kurią ši informacija galbūt leidžia pagrįsti, rūšį.

Dėl antrojo klausimo

- 56 Antrasis klausimas pateiktas tuo atveju, jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, nors atsakymas į antrojo klausimo antrą dalį iš tiesų išplaukia iš teigiamo atsakymo į pirmąjį klausimą, t. y. kad informacija, susijusi su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, gali būti reikšminga nagrinėjant tarptautinės apsaugos prašymo pagrįstumą pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punktą ir 15 straipsnio c punktą, vis dėlto antrojo klausimo pirma dalis išlieka reikšminga.
- 57 Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar siekdama įvertinti, ar kyla realus „didelės ir asmeninės grėsmės [civilio] gyvybei ar asmeniui“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 15 straipsnio c punktą, pavojus, kompetentinga nacionalinė institucija, be įvairios reikšmingos informacijos, susijusios su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, turi atsižvelgti į papildomą informaciją, susijusią su paprastu faktu, kad prašytojas yra kilęs iš teritorijos, kurioje pasitaiko „itin kraštutinių bendro smurto atvejų“, kaip tai suprantama pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, visų pirma pagal jo 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *NA. prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, 115 punktas), t. y. teritorijos, kurioje toks smurtas pasiekia tokį lygį, kad asmens išsiuntimas į tą šalį yra EŽTK 3 straipsnyje įtvirtinto kankinimo ir nežmoniško ar žeminamo elgesio draudimo pažeidimas.
- 58 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad siekdama įvertinti, ar esama realaus pavojaus patirti didelę žalą, kaip ji apibrėžta šioje nuostatoje, kompetentinga nacionalinė institucija turi galėti atsižvelgti į informaciją, susijusią su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, o ne tik faktą, kad prašytojas yra kilęs iš teritorijos, kurioje pasitaiko „itin kraštutinių bendro smurto atvejų“, kaip tai suprantama pagal EŽTT 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *NA. prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2008:0717JUD 002590407, 115 punktas).
- 59 Šiuo atveju pirmiausia reikia pažymėti, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija iš principo yra svarbi aiškinant Direktyvos 2011/95 15 straipsnį. Viena vertus, iš ES sutarties 6 straipsnio 3 dalies matyti, kad EŽTK 3 straipsnyje įtvirtinta pagrindinė teisė yra neatsiejama bendrųjų Sąjungos teisės principų, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, dalis. Taigi aiškinant šios teisės taikymo sritį Sąjungos teisės sistemoje reikia atsižvelgti į Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją (šiuo klausimu žr. 2009 m. vasario 17 d. Sprendimo *Elgafaji*, C-465/07, EU:C:2009:94, 28 punktą).
- 60 Kita vertus, iš Direktyvos 2011/95 16 konstatuojamosios dalies matyti, kad jos nuostatos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į Chartijoje pripažintas pagrindines teises, visų pirma į jos 4 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2018 m. balandžio 24 d. Sprendimo *MP (Asmens, anksčiau nukentėjusio nuo kankinimų, papildoma apsauga)*, C-353/16, EU:C:2018:276, 36 punktą). Pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį, kadangi jos 4 straipsnyje užtikrinamos teisės atitinka EŽTK 3 straipsnyje garantuojamas teises, jų esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta minėtame 3 straipsnyje (šiuo klausimu žr. 2022 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Išsiuntimas – Medicininės kanapės)*, C-69/21, EU:C:2022:913, 60 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), tačiau tai neklaido pagal Sąjungos teisę minėtoms teisėms suteikti didesnę apsaugą. Taigi aiškinant Chartijos 4 straipsnį reikia atsižvelgti į EŽTK 3 straipsnį, kaip jį aiškina

Europos Žmogaus Teisių Teismas, kaip į minimalią apsaugą (pagal analogiją žr. 2023 m. birželio 22 d. Sprendimo *K.B. ir F.S. (Nagrinėjimas savo iniciatyva baudžiamosios teisės srityje)*, C-660/21, EU:C:2023:498, 41 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 61 Be to, iš su Pagrindinių teisių chartija susijusių išaiškinimų (OL C 303, 2007, p. 17) matyti, kad jos 19 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminamą elgesį arba baudimą, įtvirtinta teisė apima reikšmingą Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, susijusią su EŽTK 3 straipsniu, kurį iš esmės atitinka ši 19 straipsnio 2 dalis (šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *M'Bodj*, C-542/13, EU:C:2014:2452, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; taip pat 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Abdida*, C-562/13, EU:C:2014:2453, 47 punktą). Taigi ši jurisprudencija reikšminga aiškinant šią teisę.
- 62 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad būtent Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punktas iš esmės atitinka EŽTK 3 straipsnį. Priešingai, šios direktyvos 15 straipsnio c punktas yra nuostata, kuri savo turiniu skiriasi nuo EŽTK 3 straipsnio, todėl ji turi būti aiškinama savarankiškai, nors ir laikantis pagrindinių teisių, kurios garantuojamos Chartijos ir EŽTK (šiuo klausimu žr. 2009 m. vasario 17 d. Sprendimo *Elgafaji*, C-465/07, EU:C:2009:94, 28 ir 36 punktus).
- 63 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punktas, žinoma, apima išskirtines aplinkybes, kai dėl vidaus ar tarptautinio ginkluoto konflikto kilęs nesirenkamasis smurtas yra toks, kad pagrįstai galima manyti, jog civiliui, grąžintam į atitinkamą šalį ar regioną, vien dėl buvimo šios šalies ar regiono teritorijoje kiltų realus pavojus patirti rimtą asmeninę grėsmę jo gyvybei ar asmeniui.
- 64 Vis dėlto, kaip pažymėta šio sprendimo 42 punkte, ši nuostata gali apimti ir kitas situacijas, kai, viena vertus, dėl mažesnio nesirenkamojo smurto laipsnio nei būdingas tokioms išskirtinėms situacijoms ir, kita vertus, dėl prašytojo asmeninės padėties aplinkybių konkrečiai kyla realus pavojus patirti didelę ir asmeninę grėsmę, kaip tai suprantama pagal minėtą nuostatą.
- 65 Darytina išvada, kad šiose kitose situacijose informacija, susijusi su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, į kurią turi atsižvelgti kompetentinga nacionalinė institucija, neišvengiamai apima daugiau duomenų nei tai, kad asmuo yra iš tam tikros šalies teritorijos, kurioje susiklosto „itin kraštutiniai bendro smurto atvejai“, kaip tai suprantama pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, visų pirma pagal jo 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *NA. prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2008:0717JUD 002590407, 115 punktas).
- 66 Taigi, nors Teisingumo Teismo pateiktas Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punkto išaiškinimas visiškai atitinka Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, susijusią su EŽTK 3 straipsniu (šiuo klausimu žr. 2009 m. vasario 17 d. Sprendimo *Elgafaji*, C-465/07, EU:C:2009:94, 44 punktą), vis dėlto juo tarptautinės apsaugos prašytojams suteikiama platesnė apsauga nei pagal minėtą 3 straipsnį.
- 67 Atsižvelgiant į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo iškeltus ir šio sprendimo 19 punkte primintus klausimus, dar reikia pažymėti, kad šios direktyvos 4 straipsnio 3 dalies c punkte pateiktas reikšmingos informacijos, susijusios su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, sąrašas nėra baigtinis, todėl šio sprendimo 64 punkte nurodytais atvejais už papildomos apsaugos suteikimą atsakinga nacionalinė institucija turi įvertinti kiekvieną konkretų atvejį, prireikus atsižvelgdama į visą kitą informaciją, susijusią su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, kuri gali padėti sukonkretinti realų pavojų

patirti didelę žalą, kaip ji apibrėžta minėtos direktyvos 15 straipsnio c punkte, atsižvelgiant į nesirenkamojo smurto laipsnį atitinkamoje šalyje ar regione. Tokiomis aplinkybėmis reikšminga galėtų būti laikoma, be kita ko, tokia informacija, kuri susijusi su prašytojo privačiu, šeiminiu ar profesiniu gyvenimu, dėl kurios pagrįstai galima daryti prielaidą, kad dėl to padidės pavojus, jog grįžus į kilmės šalį arba šalį, kurioje yra jo įprastinė gyvenamoji vieta, jam bus padaryta tokia didelė žala.

- 68 Be to, kaip priminta šio sprendimo 51 punkte, taip pat remiantis Direktyvos 2011/95 4 straipsnio 4 dalimi, kompetentinga nacionalinė institucija turi atsižvelgti į tai, kad prašytojui jau buvo padaryta didelė žala arba jam jau buvo tiesiogiai grasinama, nebent yra pagrįstų priežasčių manyti, kad ši didelė žala nepasikartos.
- 69 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punktas turi būti aiškinamas taip, kad siekdama įvertinti, ar esama realaus pavojaus patirti didelę žalą, kaip ji apibrėžta šioje nuostatoje, kompetentinga nacionalinė institucija turi galėti atsižvelgti į informaciją, susijusią su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, o ne tik faktą, kad jis kilęs iš tam tikros šalies teritorijos, kurioje susiklosto „itin krašutiniai bendro smurto atvejai“, kaip tai suprantama pagal 2008 m. liepos 17 d. EŽTT sprendimą *NA. prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2008:0717JUD002590407, 115 punktas).

Dėl trečiojo klausimo

- 70 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad dėl nesirenkamojo smurto intensyvumo prašytojo kilmės šalyje reikalavimas individualizuoti šioje nuostatoje apibrėžtus smurtinius veiksmus gali tapti mažiau griežtas.
- 71 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 37–42 punktuose, Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punkte apibrėžtai didelei žalai atsirasti reikalingas aiškus individualizavimo laipsnis.
- 72 Iš tiesų, kaip priminta šio sprendimo 38 punkte, minėtos direktyvos 15 straipsnio a ir b punktuose nurodyta žala, susijusi su „mirties bausme ar egzekucija“ ir „kankinimo, nežmoniško ar žeminamo elgesio arba baudimo“ pavojumi, apima situacijas, kai papildomos apsaugos prašytojui kyla konkretus ir individualus pavojus patirti konkrečios rūšies žalą.
- 73 Nors, kaip pažymėta šio sprendimo 39 punkte, reikšminga informacija, susijusi su bendra prašytojo kilmės šalies situacija, įskaitant informaciją apie bendrą smurtą ir nesaugumo lygį šioje šalyje, tokiais atvejais taip pat turi būti išnagrinėta, vis dėlto smurto ir nesaugumo lygis minėtoje šalyje, kad ir koks jis būtų didelis, negali sumažinti griežtumo sąlygos, pagal kurią tam, kad kiltų realus pavojus patirti didelę žalą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio a ir b punktus, prireikus atsižvelgiant į tokį smurto lygį turi būti įrodyta, kad prašytojui grįžus į tą šalį iš tikrųjų konkrečiai ir individualiai kiltų realus pavojus patirti žalą.
- 74 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punktas turi būti aiškinamas taip, kad dėl prašytojo kilmės šalyje naudojamo nesirenkamojo smurto intensyvumo reikalavimas individualiai patirti šioje nuostatoje apibrėžtą didelę žalą negali tapti mažiau griežtas.

Dėl ketvirtąjo klausimo

- 75 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punktas, siejamas su Chartijos 1, 4 straipsniais ir 19 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad vertinant tarptautinės apsaugos prašymą turi būti atsižvelgiama į humanitarinę padėtį, kuri yra tiesioginė ar netiesioginė subjekto veiksmų ir (arba) neveikimo, įvykdytų tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu, pasekmė, kaip tai suprantama pagal šio 15 straipsnio c punktą.
- 76 Europos Komisija iš esmės teigia, kad šis klausimas nepriimtinas, nes atsižvelgiant į informaciją, kuria grindžiami pagrindinėje byloje nagrinėjami tarptautinės apsaugos prašymai, atsakymas į šį klausimą nėra būtinas siekiant išspręsti ginčą pagrindinėje byloje, ir kad bet kuriuo atveju nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra šiuo tikslu reikalingų duomenų ir patikslinimų.
- 77 Remiantis suformuota jurisprudencija, nors nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija, SESV 267 straipsnyje numatyta procedūra yra Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo priemonė, dėl kurios Teisingumo Teismas pateikia nacionaliniams teismams Sąjungos teisės išaiškinimą, reikalingą jiems priimant sprendimą. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateikiamas ne dėl to, kad būtų suformuluotos patariamąsios nuomonės bendro pobūdžio arba hipotetiniais klausimais, o dėl būtinybės veiksmingai išspręsti ginčą. Kaip matyti iš pačios SESV 267 straipsnio formuluotės, prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti „reikalingas“, kad jį pateikęs teismas galėtų „priimti sprendimą“ nagrinėjamoje byloje (2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 167 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 78 Taigi, kaip nurodyta Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio a punkte, sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą visų pirma turi būti pateikta reikšmingų faktinių aplinkybių, kurias nustatė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, santrauka arba bent jau išdėstytos faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiami klausimai (2019 m. gruodžio 3 d. Sprendimo *Iccrea Banca*, C-414/18, EU:C:2019:1036, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 79 Nagrinėjamu atveju, kaip pažymėta šio sprendimo 11, 12 ir 15 punktuose, tarp ieškovų nurodytų ir kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos bei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo konstatuotų aplinkybių, kuriomis grindžiami pagrindinėje byloje nagrinėjami tarptautinės apsaugos prašymai, yra faktinių aplinkybių, susijusių su bendru smurto ir nesaugumo lygiu Libijoje, sunkiomis gyvenimo sąlygomis Tripolyje ir dėl to susiklosčiusia „humanitarine padėtimi“.
- 80 Vis dėlto iš šių prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytų aplinkybių visiškai nematyti, kad tokia humanitarinė padėtis yra tiesioginė ar netiesioginė subjekto veiksmų ir (arba) neveikimo, įvykdytų vidaus ar tarptautinio ginkluoto konflikto metu, pasekmė, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2011/95 15 straipsnio c punktą.

- 81 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė subjekto, atsakingo už nagrinėjamus veiksmus ir (arba) neveikimą ir kas konkrečiai sudaro šiuos veiksmus ir (arba) neveikimą.
- 82 Darytina išvada, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė, kodėl atsakymas į ketvirtąjį klausimą reikalingas, kad galėtų išspręsti ginčą pagrindinėje byloje, ir kad jis nepakankamai išdėstė faktines aplinkybes, kuriomis grindžiamas šis klausimas.
- 83 Šiomis aplinkybėmis ketvirtąjį klausimą reikia pripažinti nepriimtinu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 84 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų 15 straipsnis**

turi būti aiškinamas taip:

siekdama nustatyti, ar tarptautinės apsaugos prašytojui gali būti suteikta papildoma apsauga, kompetentinga nacionalinė institucija turi išnagrinėti visas reikšmingas aplinkybes, susijusias tiek su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, tiek su bendra situacija kilmės šalyje, prieš nustatydamą didelės žalos, kurią šios aplinkybės galbūt leidžia pagrįsti, rūšį.

- 2. Direktyvos 2011/95/ES 15 straipsnio c punktas**

turi būti aiškinamas taip:

siekdama įvertinti, ar esama realaus pavojaus patirti didelę žalą, kaip ji apibrėžta šioje nuostatoje, kompetentinga nacionalinė institucija turi galėti atsižvelgti į informaciją, susijusią su prašytojo individualia padėtimi ir asmeninėmis aplinkybėmis, o ne tik į faktą, kad prašytojas yra kilęs iš teritorijos, kurioje pasitaiko „itin kraštutinių bendro smurto atvejų“, kaip tai suprantama pagal EŽTT 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *NA. prieš Jungtinę Karalystę* (CE:ECHR:2008:0717JUD 002590407, 115 punktas).

- 3. Direktyvos 2011/95 15 straipsnio b punktas**

turi būti aiškinamas taip:

dėl prašytojo kilmės šalyje naudojamo nesirenkamojo smurto intensyvumo reikalavimas individualiai patirti šioje nuostatoje apibrėžtą didelę žalą negali tapti mažiau griežtas.

Parašai.